

Pojetí kvality vzdělávání ve vzdělávací politice České republiky

Petr Černíkovský

*15. seminář Hodnocení kvality vysokých škol
Podpora výuky a učení se na vysokých školách*

Telč, 17. – 18. dubna 2014

Proč nás trápí kvalita vzdělávání?

- Zvyšování rozmanitosti vzdělávacích příležitostí
- Decentralizace a odstraňování státního monopolu ve vzdělávací politice
- Rostoucí tlak státu na efektivní a transparentní vynakládání veřejných prostředků
- Mění se žákovská a studentská populace
- Mění se očekávání společnosti
- Globalizace vzdělávání
- Efekt mezinárodních šetření

Pojetí kvality ve vzdělávání: teorie

- Kvalita jako excellence („*quality as exceptional*“)
- Kvalita jako konzistence („*perfection*“)
- Kvalita jako vhodnost k účelu („*fitness for purpose* „)
- Kvalita jako efektivita („*value for money*“)
- Kvalita jako přidaná hodnota („*quality as transformation*“)

Kvalita vzdělání: mnohost perspektiv

- Kvalita vzdělávání jako mnohorozměrná a situovaná kategorie
- Pluralita paradigmat: různí aktéři posuzují kvalitu z různých perspektiv a s různými prioritami (studenti, učitelé, instituce, tvůrci politik, zaměstnavatelé, veřejnost)
- Kvalita jako prostor generačně podmíněné projekce

S čím si (také) může být kvalita asociována ve vzdělávací praxi

- Vměšování státu
- Kvalita jako administrativní zátěž
- Kvalita jako nedostatek vzájemné důvěry
- Kvalita jako rituál
- Kvalita jako management dojmů

...

Kontext: decentralizace vzdělávacího systému

1990

- umožněn vznik soukromých a církevních škol
- posílení významu obcí ve školství
- posílení samosprávy vysokých škol

1998

- odstátnění vysokého školství (veřejné vysoké školy)
- umožněn vznik soukromých vysokých škol

2001

- reforma veřejné správy – odstátnění regionálního školství

2004

- rozšíření autonomie škol (kurikulum)

Kontext: oficiální milníky vzdělávací politiky

2001: Národní program rozvoje vzdělávání (Bílá kniha)

*Dlouhodobé záměry rozvoje
vzdělávací soustavy*

2002-2005

2005-2007

2007-2011

2011-2015

*Dlouhodobé záměry pro oblast
vysokých škol*

2000-2005

2006-2010

2011-2015

Kontext: praktická fragmentace vzdělávací politiky

Rozštěpení strategického řízení: vznik dílčích koncepcí

Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj (2008 - 2015), Akční plán podpory odborného vzdělávání (2008 - 2015), Koncepce rozvoje ICT ve vzdělávání (2009 - 2013), Strategie celoživotního učení (2009 - 2013) Škola pro 21. století – Akční plán pro realizaci Koncepce ICT ve vzdělávání (2009 - 2013), Národní strategie podpory klíčových gramotností v zákl. vzdělávání (2012 - 2017)...

... i průřezových strategií

Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR

Národní inovační strategie

Národní program reformem

...

Kontext: internacionalizace vzdělávací politiky

1995

- vstup ČR do OECD

1999

- Boloňská deklarace a budování Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání

2004

- vstup ČR do EU - spolupráce dobrovolná a nezávazná – vzdělávání nespadá do sféry úzké koordinace členů EU

Deklarovaný cíl

„Cílem je podpořit vznik bohatého a diferencovaného evaluačního prostředí, v němž se uplatní různé formy interní i externí evaluace, a vytvořit mechanismy, jak z provedené evaluace vyvozovat závěry pro zlepšování kvality vzdělávacího systému i jednotlivých škol.“

Národní program rozvoje vzdělávání. Bílá kniha (2001)

„Operacionalizace kvality“ ve vzdělávací politice

Nástroje vzdělávací politiky

Regulace („sticks“)

Financování („carrots“)

Informační nástroje („sermons“)

„Operacionalizace kvality“ ve vzdělávací politice: regulace

	Regionální školství	Vysoké školství	Další vzdělávání
Kurikulární rámec	Zavádění rámcových vzdělávacích program	Vytváření Národního kvalifikačního rámce terciárního vzdělávání	Vytváření Národní soustavy kvalifikací
Vzdělavatelé	Zákon o pedagogických pracovních	Garant studijního programu, registr docentů a profesorů	Úsilí o profesionalizaci lektorů dalšího vzdělávání
Vzdělávací program		Akreditace programů/oborů	Akreditace rekvalifikačních kurzů
Hodnocení	Testování v 5. a 9. roč., státní maturita, nová závěrečná zkouška		

„Operacionalizace kvality“ ve vzdělávací politice: financování

- Rozvojové programy MŠMT
- FRVŠ
- Operační programy

- Zavedení „ukazatele kvality“ do financování veřejných vysokých škol

- (Reforma financování výzkumu)

Trendy

- Důraz na strukturální změny a zavádění nových prvků
- Étos průběžného zlepšování kvality vzdělávání vystřídán důrazem na kontrolu a vymáhání výstupů
- Přesvědčení, že hodnocení kvality vede (přirozeně) k zlepšování
- Nejasné rozhraní mezi zajišťování kvality vzdělávání a regulací vzdělávacího systému
- Kvalita výuky a učení se v pozadí

„Zajišťování“ vs. „zlepšování“ kvality

- Zajišťování shody se standardy
- Důraz na výuku
- Učení jako individuální výkon
- Implementace „shora-dolů“
- Učitel jako individualita
- Důraz na dokumentaci
- Proces soustavného zlepšování
- Důraz na učení se
- Učení se jako sociální a kulturní praktika
- Důraz na průběžný rozvoj
- Spolupráce mezi učiteli
- Důraz na diskuzi

Otázky

- Zažíváme známky oživení konceptu soustavného zlepšování kvality?
- Jaký je vztah mezi procesy zajišťování a zlepšování kvality?
- Lze procesy zajišťování a zlepšování kvality usmířit?

Děkuji Vám za pozornost